EUROOPA
KONTROLLIKODA

Andmekaitse

Korduma kippuvad küsimused (KKK)
Järgneva teabe eesmärk on selgitada isikuandmete kaitse ja isikuandmete kaitse põhimõtete kohaldamise mõisteid. Õiguslikult siduv tekst on [määrus (EL) 2018/1725](#).

Mis on isikuandmed?

Isikuandmed on igasugune teave tuvastatud või tuvastatava elava füüsilise isiku („andmesubjekt“) kohta.

Isikuandmed on näiteks

- perekonnanimi, eesnimi, pilt, personalinumber, sünniaeg jne;
- isiku käitumine ja toimingud: külastatud veebisaidid, metaandmed dokumendis dokumendi autori/muutja kohta, täidetud ülesanded, juurdepääsukontrolli abil kontrollitava ukse avamine koos selle registreerimisega, e-kirjade saatmine jne;
- soorituse hindamine: ülesande täitmise dokumenteerimine (nt tipptasemel, hea, keskmine, halb, ebapiisav), hindamisaruanne, auditi töödokumendid, mis sisaldavad hinnangut isiku või funktsiooni kohta jne;
- dokumentatsioon/aruanne: tunnistaja ütlused haldusjuurdluses, kaebekiri võimaliku pettuse kohta jne.

Tuvastatav füüsiline isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada, eelkõige sellise identifitseerimistunnuse põhjal nagu nimi, isikukood, asukohateave, võrguidentifikaator või selle füüsilise isiku ühe või mitme füüsilise, füsioloogilise, geneetilise, vaimse, majandusliku, kultuurilise või sotsiaalse tunnuse põhjal.

Teatavate eranditega (vt määruse 2018/1725 artikkel 10) on keelatud:

- selliste andmete eriliikide töötlemine, mis paljastavad rassilise või etnilise päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused või ametiühingusse kuulumise;
- geneetiliste andmete töötlemine, biomeetriliste andmete töötlemine füüsilise isiku kordumatuks tuvastamiseks või isiku tervist või seksuaalset sättumust käsitlevate andmete töötlemine.

Mis on isikuandmete töötlemine?

Isikuandmete töötlemine on isikuandmetega tehtav automatiseeritud või automatiseerimata toiming või toimingute kogum, näiteks kogumine, dokumenteerimine, korrastamine, säilitamine, lugemine, kasutamine, edastamise teel avalikustamine, kustutamine, hävitamine jne.

Kes on töötleja?

Kui vastutav töötleja ei töötle isikuandmeid ise, teeb seda tema nimel volitatud töötleja. Volitatud töötleja peab esitama piisavad tagatised vajalike tehniliste ja korralduslike turvameetmete kohta ning tagama nende meetmete järgimise. Volitatud töötleja võib olla füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või mõni muu organ, kes tegutseb üksnes vastutava töötleja juhiste alusel. Nii vastutav töötleja kui ka volitatud töötleja on kohustatud täitma isikuandmete töötlemist käsitlevat lepingut või õigusakti.

Mis on isikuandmete seaduslik töötlemine?

Määruse artiklis 5 on sätestatud, et isikuandmete töötlemine peab toimuma kas vajalikkuse või nõusoleku alusel. Isikuandmeid võib töödelda üksnes juhul, kui

a) isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks ELi õigusaktide alusel või ELi avaliku võimu teostamiseks;

b) isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja õiguslikult siduva kohustuse täitmiseks;

c) isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks või lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele;

d) andmesubjekt on andnud selleks ühemõttelise nõusoleku (see tähendab vabatahtlikku, konkreetset ja teadlikku tahteavaldust, millega andmesubjekt nõustub tema kohta käivate isikuandmete töötlemisega);

e) isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti eluliste huvide kaitsmiseks.

Vastutav töötleja tagab, et isikuandmeid töödeldakse õiguspäraselt ja õiglaselt.

Millal kohaldatakse isikuandmete töötlemisel määrust 2018/1725?

Määrust 2018/1725 kohaldatakse kõigi isikuandmete töötlemise suhtes, mis kuuluvad andmete kogumisse või mis kavatsetakse andmete kogumisse kanda, töödeldakse täielikult või osaliselt automaatselt või käsitsi.
Kogumi asukoht ei ole oluline. See võib asuda kontrollikojas, aga ka muul institutsioonil, riiklikul, piirkondlikul, kohalikul või isegi erasektori tasandil (auditeeritud ettevõte).

Mis on automaatne töötlemine?

Kui andmeid kogutakse, arvutatakse, hävitatakse, kopeeritakse jne ilma inimese sekkumiseta. Näiteks tulemüüri logifailid, mis sisaldavad külastatud veebisaite, ning kus on märgitud kuupäev, kellaaeg ja kategooria, kuhu veebisait kuulub, kas külastus oli lubatud või mitte, ning veaotsingu toetamiseks, kas külastus oli edukas või mitte.

Mis on andmete kogum?

Andmete kogum on igasugune korrastatud andmekogum, millest võib andmeid leida teatavate kriteeriumide põhjal, olenemata sellest, kas kõnealune andmete kogum on funktsionaalsel või geograafilisel põhimõttel tsentraliseeritud, detsentraliseeritud või hajutatud.
Näiteks fail, mis sisaldab kõiki puhkusetaotlusi, mis on sorteeritud üksikisikute või üksuste kaupa.

Kes on vastutav töötleja ja andmesubjekt?

Vastutav töötleja on ELi institutsioon või asutus, peadirektor, peasekretär, direktor, valdkonnajuht või muu ametiisik, kes määrab üksi või koos teistega kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid.
Kontrollikoja vastutavad töötlejad on liikmed, peasekretär, direktorid ja valdkonnajuhid.
Iga andmetöötlustoimingu jaoks tuleb kindlaks määrata vastutav töötleja ja institutsiooni andmekaitseametnikku tuleb sellest eelnevalt teavitada.
Andmesubjekt on isik, kelle isikuandmeid kogutakse ja töödeldakse.

Kes on Euroopa Andmekaitseinspektor ja andmekaitseametnikud?

Euroopa Andmekaitseinspektor (www.edps.europa.eu) on Euroopa tasandi sõltumatu järelevalveasutus, kes vastutab selle eest, et ELi institutsioonid ja organid tagaksid isikuandmete töötlemisel füüsiliste isikute põhiõigused ja -vabadused, eelkõige nende õiguse eraelu puutumatusele. Ta vastutab ka andmekaitsealaste õigusaktide kohaldamise järelevalve ja tagamise eest ELi institutsioonides ning institutsioonide ja andmesubjektide nõustamise eest kõigis isikuandmete töötlemisega seotud küsimustes. Andmekaitseinspektor nimetatakse ametisse viieks aastaks Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt komisjoni koostatud nimekirja alusel.

Vastutavad töötlejad peavad Euroopa Andmekaitseinspektoriga koostööd tegema, eelkõige võimaldades teabele juurdepääsu.
Igal institutsioonil on üks või mitu andmekaitseametnikku, kes tagavad sõltumatult, et institutsioonis kohaldatakse isikuandmete kaitse põhimõtteid. Iga andmekaitseametnik peab registrit kõigi isikuandmete töötlemise toimingute kohta enda institutsioonis. Samuti annab ta nõu ja soovitusi õiguste ja kohustuste kohta. Ta teavitab Euroopa Andmekaitseinspektorit, kui isikuandmete töötlemisega kaasneb risk (vt allpool), ning vastab Euroopa Andmekaitseinspektori päringutele.
Andmekaitseametnik võib küsimusi ja intsidente uurida nii taotluse alusel kui omal algatusel.

Millised on andmekaitse põhimõtted?

Andmekaitsepõhimõtetega määratakse kindlaks põhieeskirjad, mida iga vastutav töötleja peab isikuandmete töötlemisel järgima ja praktikas rakendama. Vastutav töötleja on kohustatud täitma vastutuse põhimõtet ja suutma selle täitmist tõendada. Iga isik, kes töötleb isikuandmeid, peaks olema teadlik teatavatest aluspõhimõtetest, mille kohaselt

- töötlemine on seaduslik, õiglane ja andmesubjektile läbipaistev („seaduslikkus, õiglus ja läbipaistvus“);
- isikuandmeid töödeldakse täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel („eesmärgi piirang“);
- isikuandmed on asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt („võimalikult väheste andmete kogumine“);
- isikuandmed on õiged ja vajaduse korral ajakohastatud („õigsus“);
- isikuandmeid säilitatakse ainult niikaua, kui see on vajalik („säilitamise piirang“);
- isikuandmeid töödeldakse viisil, mis tagab asjakohase turvalisuse („usaldusväärsus ja konfidentsiaalsus“);
- isikuandmeid ei edastata kolmandatele isikutele ilma asjakohaste ettevaatusabinõudeta;
- isikuandmeid töödeldakse vastavalt andmesubjekti õigustele.

Mis on teade („Isikuandmete töötlemise toimingute KANNE“)?

Teade on vastutava töötleja eelnev teade institutsiooni andmekaitseametnikule, millega teda teavitatakse isikuandmetega seotud mis tahes töötlemistoimingust (käsitsi või automaatselt), teatades töötlemistoimingu tegemisest ja selle peamistest tunnustest. Vastutav töötleja teeb registrisse kande, milles dokumenteeritakse protsess, sellega seotud isikud ning andmete kogumise ja töötlemise viis, asjaomaste isikute õiguste tagamine, protsessi riskihindamine, võetud turvameetmed ja andmekaitseametnikult saadud hindamise tulemused.

Mis on töötlemistoimingute andmete register?

Määruse artikli 31 kohaselt on iga vastutav töötleja kohustatud registreerima kõik tema vastutusel tehtud töötlemistoimingud. Et vältida mitme registri pidamist, vastutab kontrollikoja andmekaitseametnik kontrollikoja tehtud töötlemistoimingute keskregistri pidamise eest. Register põhineb andmekaitseametnikule esitatud andmetel ning on avalikult kättesaadav kontrollikoja veebisaidil ja intranetis andmekaitseametniku lehekülgedel lingi „Juurdepääs registrile“ kaudu.

Kellega peaksin konkreetse töötlemistoimingu kohta teabe saamiseks ühendust võtma?

Vastutav töötleja teab kõige paremini tema alluvuses tehtud töötlemistoimingute asjaolusid. Seepärast on soovitatav võtta kõigepealt ühendust asjaomase töötlemistoimingu vastutava töötlejaga, kes on kohustatud tagama, et andmesubjektid saavad oma õigusi kasutada, ja andma Teile vajalikku teavet. Võite paluda abi ka andmekaitseametnikult ja paluda tal uurida küsimusi või juhtumeid, mis on otseselt seotud tema ülesannetega (vt ka „Õigusaktid“).

Kuidas teha kindlaks vastutav töötleja?

Vastutav töötleja on tavaliselt auditi eest vastutav liige või töötlemisega tegeleva haldusüksuse juht. Register on kõige lihtsam viis vastutava töötleja kindlaks tegemiseks, kuna see sisaldab iga töötlemistoimingu eest vastutava töötleja funktsiooni või ametinimetust. Probleemide tekkimisel võib andmekaitseametnik aidata teil saada ühendust ka asjaomase vastutava töötlejaga või hankida vajalikku teavet.

Millised on minu õigused andmesubjektina?

Eelkõige on andmesubjektidel õigus saada teavitatud neid puudutava töötlemistoimingu tegemisest ja selle peamistest tunnustest. Andmesubjektidel on samuti õigus saada teavet töödeldavate andmete kohta ja nõuda, et vastutav töötleja parandaks viivitamata ebatäpsed või mittetäielikud isikuandmed.
Teatavatel juhtudel võivad andmesubjektid kasutada ka konkreetsemaid õigusi, näiteks nõuda vastutavalt töötlejalt andmetele juurdepääsu blokeerimist või nende kustutamist.

Teatavaid õigusi võib piirata väga konkreetsetel põhjustel, nagu võimaliku pettuse ennetamine, uurimine ja avastamine. Samuti on piiratud vaid väike hulk õigusi, näiteks õigus saada teavet selle kohta, et ühe või mitme isiku suhtes on algatatud uurimine eesmärgiga säilitada uurimise käigus tõendina kasutatavad dokumendid, teave ja muu vara. Piirangute põhjuste täielik loetelu ja õigused, mida võib piirata, on loetletud määruse artiklis 25. Kontrollikoja otsuses 42/2021 on täpsustatud, millised põhjused ja õigused on säilinud iga protsessi puhul.

Täiendavate küsimuste korral isikuandmete töötlemise kohta Euroopa Kontrollikojas saab andmekaitseametnikuga ühendust võtta telefonil +352 4398 47777 ja e-posti aadressil:

ECA-Data-Protection@eca.europa.eu või järgmisel aadressil:

Euroopa Kontrollikoda
Andmekaitseametnik
12 rue Alcide De Gasperi
L-1615 Luxembourg

Mis on isikuandmete kaitse avaldus?

Tegemist on avaldusega, milles selgitatakse isikuandmete töötlemist isikutele, kellelt kontrollikoda isikuandmeid otse kogub või edasiseks töötlemiseks sai (kaudselt koguti), nt veebisaidi kasutajatele.

Miks on isikuandmete kaitse avaldus vajalik?

Asjaomaseid isikuid tuleb teavitada nende isikuandmete töötlemisest ja nende õigustest seoses sellise töötlemisega. Küsitluse puhul, isegi kui seda tehakse anonüümselt (tavaliselt ainult e-posti aadressi abil, et kutsuda küsitluses osalema), on vaja isikuandmete kaitse avaldust, et teavitada osalejaid vastutava töötleja / andmekaitseametniku / Euroopa Andmekaitseinspektori kontaktandmetest, andmete säilitamisajast, kellelt nende andmed saadi jne.

Olen valikumenetluses edukas kandidaat. Kas mul on õigus mitte olla märgitud avalikult kättesaadavas reservnimekirjas?

Jah, lihtsalt saatke e-kiri EPSO-le palvega eemaldada Teie nimi enne avaldamist avalikult kättesaadavast reservnimekirjast.
Kui kontrollikoda korraldab valikumenetluse, võite samuti paluda personalitalitusel oma nime avalikult kättesaadavas nimekirjas mitte avaldada.

Kas on olemas privaatsust kaitsev otsingumootor, mida võiksin kasutada?

Jah, neid on mitu, näiteks Startpage.com, DuckDuckGo.com, Qwant.com ja searX.me. Võite need isegi muuta oma veebilehitseja vaikeotsingumootoriks või lisada need mugavuse huvides lemmikute rippmenüüsse.